

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΟΧΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΙΚΗΣ

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

1. Τέσσερα άρθρα του κ. ΧΡ. Δ. ΛΑΜΠΡΑΚΗ

Οι μεγάλες πολιτικές κρίσεις εμφανίζονται ένιστε και την ευεργετική τους πλευρά. Διότι, όπως ακριβώς συμβαίνει και με τον παροξυσμό μιας ασθένειας, παρέχουν την ευκαιρία για να διαγνωσθή με τρόπο θετικό ή νοσηρή κατάσταση, τα αίτια της οποίας παρέμεναν ως τότε λανθάνοντα ή ανεξακρίβωτα.

Τά όσα συνέβησαν στην πολιτική ζωή του τόπου μας κατά το δεύτερο εξάμηνο του 1965 έδωσαν, ίσως, τις πρώτες ώρες, την εντύπωση «κεραυνού εν αιθρία». Μία τέτοια έρμηνεία θά ήταν υπερβολικά αισιόδοξη: Στην πραγματικότητα αποδείχθηκε ότι τα γεγονότα από τον 'Ιούλιο κι' έδωθε δεν ήταν άλλο παρά τό άποκορύφωμα και η δραματικότερη ασφαλώς έκδήλωση της ασθένειας πού κατέχει πρό πολλού τον έθνικό μας οργανισμό.

Η Κοινή Γνώμη αιφνιδιάστηκε δέβαια (και ήταν σέ τουτό απόλυτα δικαιολογημένη!) από τις πρωτοφανείς εκδηλώσεις της περιόδου εκείνης:

Από την δραστηριότητα του νεαρού Βασιλέως καθώς ανελάμβανε συνταγματικά αθέμιτες πρωτοβουλίες προκειμένου να διαλύση τό κόμμα της πλειοψηφίας ή καθώς επιχειρούσε να έκφοβίση τον Έλληνικό Λαό μέ διαγγέλματα άπαραδέκτου περιεχομένου.

Από την άπρόοπτη διάσπαση της κυβερνητικής παρατάξεως μέ «έξαγορές κατά δόσεις».

Από την εύκολία μέ την όποια επωλήθησαν ψηφοί και συνειδήσεις καθώς και από τον ανήκουστο — και γι' αυτά ακόμα τά ελληνικά χρονικά — κυνισμό, πού χαρακτηρίσε συναλλαγές και διαπραγματεύσεις. Από τις όποιες μάλιστα, ώρισμένες μόνον ήλθαν στό φώς, ενώ άλλες παραμένουν, ως τά σήμερα, άγνωστες στό εύρύτερο κοινό.

Και άπόρησεν ό λαός μέ την ταχυδακτυλουργικήν εύστροφία μέ την όποία μερικοί φρουροί των Νόμων και της Συνταγματικής τάξεως, άνώτατοι κρατικοί λειτουργοί και ήθικοί ταγοί του τόπου μας, απέδέχθησαν και δικαιολόγησαν τις αλλεπάλληλες ήθικές και πολιτικές παρεκτροπές της άθλιας εκείνης περιόδου.

Αν όμως θρούμε τό θάρρος να τά ελέγξωμε ψύχραιμα και να τά αντιμετώπισωμε από την σωστή προοπτική, τά γεγονότα αυτά έντάσσονται σε μιάν ΑΝΑΠΟΔΡΑΣΤΗ ΤΑΣΗ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ της πολιτικής μας ζωής. Η ελληνική πολιτεία — ως έχωμε την ειλικρίνεια να τό αναγνωρίσωμε — έχει από πολλών ήδη καιρό μεταβληθή σε φυτώριο κατάλληλο για να ώριμάζουν και να έκδηλώνωνται παρόμοια φαινόμενα.

Ο Λαός και τό Κράτος

Χωρίς να προχωρήση κανείς σε λεπτομέρειες, δέν δυσκολεύεται να διαπιστώση πως ή διάσταση ανάμεσα στην Δημόσια Γνώμη και στους κοινοβουλευτικούς εκπροσώπους του Έλληνικού Λαού (ή και τους λοιπούς φορείς των έξουσιών) ποτέ δέν ήταν βαθύτερη παρ' όσο σήμερα. Θεσμοί, δημόσια λειτουργήματα, θεματοφύλακες παραδόσεων και αρχών — όλα κι' άλλοι άμφισβητούνται ή αυτοδιασύρονται. Δέν υπάρχει πλέον τομέας, ό οποίος να συνοδεύεται από την καθολική εκείνη εκτίμηση, χωρίς τό άγκάλιασμα της οποίας τίποτ ε δέν έπιθίωνει σ' έναν τόπο. Τό ίδιο τό Κράτος εμφανίζεται όχι άπλως σαν αντίπαλος των πολιτών αλλά σαν έννοια στερουμένη ήθικού κύρους: τό «έλληνικό κράτος εν διαλύσει» αποτελεί, άλλωστε, την προσφιλέστερη έπωδό όλων των πολιτικών παρατάξεων.

Όσο για την ηθική υπόσταση της Βουλής και, γενικότερα, των εντολοδόχων του λαού στη συνείδηση των έκλογών τους, αρκεί να φυλλομετρήσει κανείς τον ελληνικό Τύπο των τελευταίων ετών (κάθε χρωματισμού και κάθε παρατάξεως), για να πεισθεί ότι, στη χώρα αυτή, ο πολίτης χρειάζεται μὲν αλλά δὲν υπολήπτεται την πλειοψηφία των εκπροσώπων του. Ίσως και παλαιότερα να μὴν ἔτρεφε ἰδιαίτερο σεβασμό για τὸ πρόσωπό τους; σήμερα, ὅμως, οἱ ἐπιφυλάξεις τοῦ παρελθόντος τείνουν νὰ μεταβληθοῦν σὲ καταφρόνηση. Οἱ βουλευτὲς δὲν θεωροῦνται πλέον, οὔτε ἀπὸ πλευρὰς ἱκανότητος, οὔτε ἀπὸ πλευρὰς ἠθους, οὔτε ἀπὸ πλευρὰς προθέσεων, οἱ ἀναμορφωτὲς τοῦ τόπου, οἱ δημιουργοὶ νέων συνθηκῶν ἐθνικῆς δραστηριότητος, οἱ ὁραματιστὲς ἢ οἱ ἐργάτες τῆς αὐριανῆς Ἑλλάδος.

Μὰ ἂν δὲν εἶναι ὅλα αὐτά, τί λοιπὸν ἐκφράζου; Ἄν ἐξαίρεσωμε τίς προεκλογικὲς περιόδους, ὅποτε ἀναθλύζει πάλι κάποια ἐξάρση ἐλπίδων καὶ προσδοκιῶν, ἡ ἀπογοήτευση τοῦ λαοῦ μὲ τοὺς κοινοβουλευτικούς του εκπροσώπους, εἶναι μόνιμη καὶ, μέχρι ὥρας, ἀθεράπευτη. Πολύ περισσότερο μάλιστα, μὲ τὴν σημερινή Βουλὴ, ὅπου ἐκαρποφόρησαν ὅσο ποτὲ ἄλλοτε ἡ ἀγοραπωλησία τῶν συνειδήσεων καὶ ἡ ἀδίστακτη ἀπεμπόληση ἀρχῶν καὶ ἰδεῶν, μὲ προφάσεις ἀμαρτωλῆς — ἢ καὶ ἀνευ αὐτῶν!

Ποιὲς εἶναι οἱ ἐπιπτώσεις ὅλων αὐτῶν γιὰ τὸν κοινοβουλευτισμὸ; Γιατί θέβαια ἡ Βουλὴ δὲν εἶναι ἔννοια ἀφηρημένη: Ἄν ἂν λόγῳ μὲ ποιοὶ τὴν ἐπανόρθωσιν καὶ ὅπως καὶ ποῖόν τρόπο, μπορεῖ νὰ ἀποδειχθῇ εὐεργετικὸ πρότυπο ἢ διεστραμμένη γελοιογραφία. Ἐδῶ ἀκριθῶς, διαγράφεται ἕνας ἄλλος κίνδυνος, ἀπὸ τὴν πλευρὰ ἐκείνων πού συστηματικὰ προβάλλουν καὶ ἐκμεταλλεύονται τὴν σημερινή θλιθερὴ εἰκόνα τῆς Βουλῆς, ὅχι γιὰ νὰ συμβάλλουν στὴν ἀνανέωση, τὸν ἐκσυγχρονισμό, καὶ τὴν ἀναμόρφωσιν τῆς ἀλλὰ γιὰ νὰ ὑπονομεύσουν στὴν Κοινὴ Γνώμη τὴν ἴδια τὴν ἔννοια τοῦ κοινοβουλευτικοῦ συστήματος.

Ὑπάρχουν, ἐν ταῦτοις κ' ἄλλες, πιὸ ἄμεσες καὶ ἀπτεῖς συνέπειες τῆς ἀνυποληψίας πρὸς τὸ Κοινοβούλιον, οἱ ὁποῖες ἐπέρχονται ραγδαία:

— Οἱ κοινωνικὲς ομάδες καὶ οἱ ἐπαγγελματικὲς τάξεις, ἐμφορούμενες ὁλοένα περισσότερο ἀπὸ τὴν πεποίθησιν ὅτι κανεὶς δὲν τίς ἐκπροσωπεῖ ἐγκυρὰ καὶ ὅτι δὲν μποροῦν νὰ θροῦν στὸ Κράτος ἕναν καλὴν πίστewος συνομιλητὴ, ἀντιδρῶν σπασμωδικὰ, συχνὰ ἐναντίον τῶν συμφερόντων τοῦ συνόλου — καὶ, συ-

χνότερα ἀπ' ὅ,τι νομίζουν, ἐναντίον τῶν ἰδικῶν τους.

— Ἡ νεολαία, δηλαδὴ ἡ αὐριανὴ Ἑλλάδα, ἀντικρύζει ἕναν ὀρίζοντα ἀσφυκτικὰ κλειστὸ καὶ ἐμφανίζεται, κατὰ μακρὲς περιόδους, ὡς ἂν νὰ ἔχη, στὴν πλειοψηφία τῆς καὶ ΑΠΟ ΑΗΔΙΑ, ἀποπολιτικοποιηθῇ. Οἱ αὐθόρμητες καὶ γενναῖες ἐκδηλώσεις τῆς, ἀμέσως μετὰ τὸ ἱουλιανὸ πραξικόπημα καὶ ἡ ἀγωνιστικὴ διάθεσις τὴν ὁποία ἐπέδειξε τότε, δὲν ὑπῆρξαν μόνον ἀπὸ τὰ πιὸ συγκινητικὰ καὶ ἐμψυχωτικὰ φαινόμενα τῶν θλιθερῶν ἐκείνων ἡμερῶν ὑπεγράμμισαν, κυρίως, τὸ πόσο θαρρύνουσα καὶ ἐξυγιαντικὴ μπορεῖ νὰ ἀποδειχθῇ αὐριο ἡ παρουσία τῆς στὸν πολιτικὸ στίβο.

— Πέραν, ὅμως, ἀπὸ τίς ὁργανωμένες πολιτικὲς κινήσεις καὶ ἐκτὸς ὁρισμένων κρίσιμων ὥρων, ἡ μεγάλη μάζα τῶν νέων παρέχει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὰ δημόσια πράγματα τῆς χώρας μας, ἀσφαλῶς ὅχι ἀπὸ ἀμβλυμένη πολιτικὴ συνείδησις, ἀλλὰ μὲ μιὰν ἀντίδραση ἀποστροφῆς καὶ ἐπειδὴ συναισθάνεται ὅτι οὔτε ἡ πίστις, οὔτε ὁ ἐνθουσιασμός, οὔτε ἡ ἀγανάκτησις τῆς μποροῦν, ἀκόμα, νὰ ἀναταράξουν τὸν πολιτικὸ θάλατο. Στὴ μεγάλη τῆς πλειοψηφία, ἡ νέα γενιά διαθλῆπει ὅτι δὲν τῆς ἐπιτρέπεται κἂν νὰ ἐλπίσῃ πὼς οἱ κόποι, οἱ σπουδές, οἱ θυσίες καὶ οἱ δημιουργικὲς τῆς ἱκανότητες θὰ ἀνταμειφθοῦν κατὰ τὴν ἀξία τους καὶ θὰ ἀναγνωρισθοῦν μέσα στὸ σημερινὸ ἐλληνικὸ πολιτικὸ καὶ κοινωνικὸ περιβάλλον. Γι' αὐτὸ καὶ λίγοι νέοι ἐξεγείρονται σήμερα. Οἱ ἄλλοι ἀδιαφοροῦν, γιὰ νὰ καμφθοῦν ἴσως αὐριο σὲ συναλλαγὴ ἢ καὶ νὰ αὐτοεξορισθοῦν...

— Στὸν ἴδιο τὸν λαό, στὶς σπάνιες εὐκαιρίες ποὺ τοῦ δόθηκαν γιὰ νὰ ἐκφρασθῇ ἐλεύθερα καὶ κυριαρχικὰ, δὲν προσεφέρθηκαν σάν «λύσεις», παρὰ συνθήματα καὶ ὅχι προγράμματα, προσωπικότητες καὶ ὅχι συστήματα ἰδεῶν καὶ ἀρχῶν. Αὐτὰ ἐψήφισε μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς ἡ δύναμη τὴν ὁποῖαν ὁ ἴδιος παρήγε, θὰ ἀρκοῦσε γιὰ νὰ ἐξυγιανθοῦν οἱ πολιτικὲς καὶ κοινωνικὲς λειτουργίες τοῦ τόπου μας ἢ, μάλλον, γιὰ νὰ συνειδητοποιήσουν τίς εὐθύνες τους οἱ ἄνθρωποι ποὺ τὸν ἐκπροσωποῦσαν.

Γιὰ πρώτη ἴσως φορὰ, τὸ 1963 καὶ 64, εἶχε τὴν δυνατότητα νὰ στηρίξῃ ἕνα νημα καὶ μίαν προσπάθεια, ἡ ὁποία, ἂν ἐτύχαινε νὰ φθάσῃ στὸ τέρμα τῆς, θὰ ἱεροῦσε νὰ εἶχε ἀναζωογονήσῃ τὸν δηλοῖο θίο τῆς χώρας.

Ὁ πηγάιος, ὅμως, ἐνθουσιασμός, μὲ τὸν τοῖον ὁ λαὸς τάχθηκε στὴν ὑπηρεσία τῆς δημοκρατικῆς ιδέας ἀποτελεῖ — γιὰ τὸν κανὼμε καὶ μίαν ἐμψυχωτικὴ διαπίπωση — τὸ ἕνα σοβαρὸ ὕλικὸ καὶ ἠθικὸ φάλακιο, τὴν μοναδικὴ κινητήρια δύναμη ἢ θὰ ὁδηγήσῃ κάποτε στὴν ἐπιβαλλόνη ριζικὴ ἀλλαγὴ.

ΜΟΝΗ ΤΗΣ, ΟΜΩΣ, ΔΕΝ ΑΡΚΕΙ.
Γιατί το νόσημα από το οποίο υποφέρει η Πολιτεία έχει τώρα κυριεύσει ολόκληρο τον εθνικό οργανισμό, εισχωρώντας σε τσούμεις, πού θα έπρεπε, για το καλό του έθνους, να είχαν παραμείνει άθικτοι. Δεν έπηρεάσε μονάχα την λειτουργία του κρατικού μηχανισμού· προσέβαλε και αυτές τις πηγές απ' όπου η κάθε Δημοκρατία, ή κάθε ελεύθερη, ευνουμένη Πολιτεία, άντλεί τις αρχές και τους λόγους ύπαρξής της.

Πέραν της κομματικής πολιτικής

Αν ευσταθούν οι συλλογισμοί αυτοί, τότε το μελαγχολικό συμπέρασμα πού εξαγεται είναι ότι τα πολιτικά μας πράγματα δεν διορθώνονται πιά μόνον με την αντικατάσταση στην εξουσία του ενός γνωστού πολιτικού σχήματος με ένα άλλο. Η έμπειρία ενός δεκαεξάμηνου κατέδειξε ότι η ελευθερία δράσεως ή οι δυνατότητες απόδοσεως και αυτής ακόμα της Ένώσεως Κέντρου δεν ήσαν, μέσα στα υπάρχοντα πλαίσια, άπεριόριστες. Γι' αυτό και η πεποίθηση πού μās κυριεύει όλους τις παραμονές των εκλογών, ότι δηλαδή με την αλλαγή μιας κυβερνήσεως μπορεί ΑΥΤΟΜΑΤΑ να μεταβληθούν οι συνθήκες, κάτω από τις οποίες λειτουργεί ή Πολιτεία, είναι άνεδαφικά αισιόδοξη.

Τα πράγματα δυστυχώς ΔΕΝ ΘΑ ΑΛΛΑΞΟΥΝ παρά μόνον όταν, παράλληλα προς την αλλαγή του φορέως της πολιτικής εξουσίας, μεταβληθούν ριζικά και άλλα φαινόμενα και άλλες λειτουργίες. Το πρόβλημα έπαυσε να είναι απλά πολιτικό όπως, για εύκολία μας, υποκρινόμεθα πώς τάχα είναι. Μετά χρόνια, έχει άναπτυχθή σέ πρόβλημα εθνικό — άλλων διαστάσεων και άλλων απαιτήσεων ως προς την επίλυσή του — και σέ τίποτε δέν μās ώφελεί να παραγνωρίζουμε την θεμελιώδη τούτη αλήθεια.

Σήμερα, φυσικά, είναι άδιανόητο να γίνεται και απλή ακόμα συζήτηση για ριζική αλλαγή νοοτροπίας και μεθόδων, έφ' όσον εξακολουθούν να κατέχουν την αρχή «κυβερνήσεις» άσταθεις και άνίκανες, δημιουργημένες με τα γνωστά μέσα διαφθοράς και εξαγοράς συνειδήσεων. Χρειάζεται, συνεπώς, να τεθῇ, πρώτα απ' όλα, τέρμα στην εκτροπή και να κληθῇ ο λαός να εκλέξη, ελεύθερα και με τίμιο εκλογικό σύστημα, την νόμιμη κυβέρνησή του.

Αλλά και αυτό ακόμα, άν και άποτελεῖ άπαραίτητη και θεμελιώδη προϋπόθεση κάθε λύσεως, δέν αρκεί. Είναι ή αρχή και όχι ή κατάληξη.

Γι' αυτόν τόν λόγο, έρχόμενη στην εξουσία, ή αύριανή λαοπρόβλητη Κυβέρνηση — ή οποία θα έχει εκλεγῇ νόμιμα και έντιμα — θα πρέπει να άποδυθῇ σέ μία κοσμογονική προσπάθεια ανασυντάξεως των ήθικών δυνάμεων του τόπου, σ' ένα γιγαντιαίο έργο έξυγιάνσεως της πολιτείας από την κορυφή μέχρι τα θάθρα της:

Συστήματα, λειτουργίες και σκοπιμότητες όφείλουν να αναθεωρηθούν και να άποκτήσουν την ιδεολογική έκφραση και την εθνική δικαίωση, της οποίας σήμερα στερούνται. Πρέπει να έποναφερθῇ ή ήθική τάξη στο δημόσιο βίο και να έπιστρατευθούν οι ζωντανές άλλ' άνεμετάλλευτες και άδρανείς σήμερα δυνάμεις του Έθνους, σέ μιάν έξόρμηση για τόν έξσυγχρονισμό του καταρρέοντος κρατικού μας οικοδομήματος.

Και θα πρέπει ή αύριανή κυβέρνηση να έμπνεύση στην πνευματική και την πολιτική ήγεςία του τόπου, όπως και στις ήγεςίες όλων των τμημάτων του κοινωνικού συνόλου, τό αίσθημα των εθνικών πού

τις βαρύνουν άπέναντι στο έθνικό μέλλον.

Μή λησμονούμε πώς ένας τόπος είναι καταδικασμένος σέ κατάρρευση όταν ή πνευματική του ήγεςία χρεοκοπεί.

Εμείς και ο έξω κόσμος

Τό τέλμα όπου μās έχουν περιαγάγει οι πολιτικές ταλαιπωρίες δέν συνεπάγεται έσωτερικές μόνον έπιπτώσεις. Έπηρεάζει μοιραία και την θέση της Ελλάδος στη διεθνή κοινωνία. Τρεις είναι, εκεί, οι κύριοι παράγοντες πού συνιστούν τό ειδικό βάρος μιας χώρας και προσδιορίζουν τις δυνατότητές της να διαδραματίσει κάποιον ρόλο σ' έναν κόσμο μεταβαλλόμενο ραγδαία: Τό ανθρώπινο δυναμικό της· ο ρυθμός της οικονομικής της ανάπτυξεως· τό κοινωνικό και πολιτικό της υπόβαθρο.

Δέν θα υπήρχε λόγος για να θεωρήσουμε πώς ή Ελλάδα στερείται, σάν έθνος, των εφοδίων για να παίξη ρόλο σημαντικό στη διεθνή σκηνή. Η εκτίμηση, όμως, αυτή παραμένει καθαρά θεωρητική όταν, στον άπολογισμό τόν οποίο επιχειρούμε, δέν βρίσκουμε στοιχεία ένθαρρυντικά για να μās πείσουν πώς ή χώρα μας κατέχει την θέση πού θα της αξίζει, είτε σάν τμήμα του Δυτικού κόσμου, είτε σάν μέλος της Ατλαντικής Συμμαχίας, είτε σάν έταίρος της Κοινής Αγοράς.

Η περυσινή πολιτική κρίση και οι μετέπειτα εξελίξεις σ' όλους τους τομείς της δημόσιας ζωής μας έπέσυραν την προσοχή της διεθνούς Κοινής Γνώμης και της έδωσαν την εύκαιρία να ανάλυση τά ελληνικά πράγματα και να προχωρήσει σέ μία αξιολόγηση των δυνατοτήτων και των αδυναμιών μας μέσα στα πλαίσια του εύρωπαϊκού χώρου. Τα συμπεράσματα των αναλύσεων αυτών άποδεικνύονται άπογοητευτικά. Όπως λέγεται και για τους άνθρώπους οι οποίοι έχασαν τις μεγάλες εύκαιρίες της ζωής τους, έτσι και για την Ελλάδα μπορεί να λεχθῇ, πώς είναι μία χώρα, ή οποία άφησε πίσω της ένα λαμπρό μέλλον.

Η εικόνα του τόπου μας, ή οποία προβάλλεται σήμερα στην διεθνή σκηνή δέν συντίθεται από τα προσόντα του λαού του, τά οποία είναι πραγματικά μεγάλα, αλλά από την ήθική και πνευματική κατάπτωση της ήγεςίας του και την έξαθλίωση του πολιτικού σας κόσμου.

Ένας ιδιαίτερα διεσδυτικός όσον και «ουδέτερος» μελετητής των θαλασινικών χωρών, σέ μία πρόσφατη ανάλυσή του της ελληνικής πραγματικότητας, έγραφε για την χώρα μας τά εξής:

«Τό πρόβλημα τίθεται μαζί με τό ερώτημα: Τί θέση πρέπει νά καταλάβη ή χώρα αὐτή στόν σύγχρονο κόσμο; Οἱ Ἕλληνες αἰσθάνονται πνευματικά Εὐρωπαῖοι καί ξαφνικά ἀνακαλύπτουν ὅτι δρίσκονται ἀκόμη πολύ πίσω. Βλέπουν ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐργάτες, παρ' ὅτι ἐργατικότητα τους, πολύ ἀπέχουν ὡς πρὸς τὴν ἀπόδοση ἀπὸ τὰ ἐπίπεδα τῶν συναδέλφων τους τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Γνωρίζουν, ὅμως, ταυτόχρονα ὅτι ὅσοι Ἕλληνες ἔχουν μεταναστεύσει καί ἔχουν ἐνταχθῇ στόν παραγωγικό μηχανισμό τῶν Δυτικῶν χωρῶν, κρατοῦν ἐπαξίως τῇ θέσῃ τους στόν ἐργατικό τομέα. Πρόκειται, συνεπῶς, γιὰ ἀδυναμίες ὄχι τοῦ ἀτόμου ἀλλὰ ἐνός συνόλου περιστάσεων καί, κυρίως, τῆς ὀργανικῆς διαρθρώσεως τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας αὐτῆς.

» Ἐκεῖνο πού ἐπιζητοῦν οἱ Ἕλληνες εἶναι μιά συγχρονισμένη Ἑλλάδα, διομηχανική κυρίως, μέ ὅλα τὰ χαρακτηριστικά ἐνός σύγχρονου Κράτους. Ἔως τώρα, ὅμως, ἡ προσπάθεια γιὰ τὴν ἐκδιομηχάνιση καί τὸν ἐκσυγχρονισμό τῆς Ἑλλάδος δέν ἀπέκτησε αὐτὴ καθαρή κατεύθυνση οὔτε κἂν πρόγραμμα. Εὐρίσκεται στὴν ἀρνητική φάση μιάς λαυθά-νουσας δυσφορίας, ἡ ὁποία ἀπλῶς δημιουργεῖ τό αἶσθημα ὅτι ἡ σημερινή κατάσταση δέν μπορεῖ νά παραταθῇ ἐπ' ἀπειρον.

» Στὶς πιὸ ἀπομακρυσμένες ἑλληνικές ἐπαρχίες, οἱ κάτοικοι νοιώθουν ἕνα αἶσθημα «ἐθνικῆς ἐντροπῆς» ἐμπρὸς στοῖς φαινόμενα τῶν ἑκατοντάδων χιλιάδων νέων οἱ ὁποῖοι πηγαίνουν νά κερδίσουν τό ψωμί τους ἀπὸ ἐξωτερικό, ἐνῶ σέ μερικά χωριά δέν ἀπομένουν ἀρκετά χέρια γιὰ νά μαζέψουν τίς ἐλῆες.

» Ὁ βασικός λόγος γιὰ τὸν ὁποῖον μένει κανεὶς σκεπτικός ἀπέναντι μιάς πολιτικῆς ἐνστατικῆς ἀναπτύξεως, κατευθυνομένης ἀπὸ τὸ Κράτος, εἶναι ὅτι τὸ ἴδιο τὸ Ἑλληνικό Κράτος δέν εἶναι σέ θέση νά ἀναλάβῃ ἕνα παρόμοιο ἔργο. Ἡ διοικητική ἀνάπτυξη εὐρίσκεται περίπου στό στάδιο τῆς ἐποχῆς τῶν Βαλκανικῶν πολέμων. Ἡ ἀδυναμία δέν πηγάζει μόνον ἀπὸ τὴν βιοίτηση, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ κρατικό σύστημα στό σύνολό του. Στὴν Ἑλλάδα, τὸ Κράτος εἶναι ἀναμφισβήτητο ὁ ἀσθενέστερος κρίκος στὴν ἀλυσίδα τῶν ἐθνικῶν θεσμῶν. Δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι ἡ ἀδυναμία τῆς Ἑλληνικῆς καθεστηκυίας τάξεως προκάλεσε μίαν κρίση ὄχι πρῶτα στόν τομέα τῆς Οἰκονομίας ἢ τῆς Παιδείας, ἀλλὰ στόν τομέα τῆς κρατικῆς λειτουργίας.

» Ὁ Ἕλληνας ἔχει μέ τὸ Κράτος καί τὴν πολιτική δεσμούς ἐντελῶς διαφορετικούς ἀπὸ τοὺς δεσμούς ἐνός Δυτικοῦ Εὐρωπαίου. Στὴ χώρα αὐτὴ οἱ κάτοικοι δέν εἶναι διόλου διατεθειμένοι νά ἀποδώσουν ἐπὶ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι. Τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ξέρεῖ ὅτι δέν χαίρει κύρους. Καί θὰ ἦταν σφάλμα ἀπὸ τὰ βαρύτερα νά ταυτισθῇ στὴν Ἑλλάδα τὸ Κράτος μέ τὸ ἔθνος. Κάποιος Ἀγγλος γνώστης τῆς ἑλληνικῆς

πραγματικότητος ἔκαμε τὴν ὀρθή παρατήρηση ὅτι ἕνας Ἀγγλος ἢ Ὀλλανδὸς Πρωθυπουργὸς θεωρεῖται πάντοτε, λίγο ἢ πολύ, σὰν αὐθεντικός ἐκπρόσωπος τῆς χώρας του. Ἐνῶ ὁ Ἕλληνας ἀντίστοιχός του δέν μπορεῖ νά θεωρηθῇ ὅτι ἐκπροσωπεῖ τὴν ἰδική του. Αὐτὸ ἰσχύει τόσο γιὰ τὴν Κυβέρνηση ὅσο καί γιὰ τὸ σύνολο τῶν θεσμῶν τοῦ Κράτους καί ἀκόμα περισσότερο γιὰ τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ἀσκοῦν διοικητικές ἐξουσίες. Ἐπερνᾷ τὴν φαντασία τὸ φαινόμενο ἐνός Ἑλλήνος πολίτου, ὁ ὁποῖος θὰ ἐνοιώθε σεβασμὸ γιὰ ἕναν ὁποιοιδήποτε θεσμό τῆς Πολιτείας, εἴτε γιὰ τὴν Βουλὴ θὰ ἐπρόκειτο, εἴτε γιὰ τὸν Βασιλέα εἴτε καί γι' αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς χωροφύλακες».

Ἐπανάσταση - ἀλλὰ πῶς;

Μπορεῖ νά μὴν εἶναι κανεὶς σύμφωνος μ' ὅλες τίς διαπιστώσεις τοῦ ξένου παρατηρητοῦ; οἱ περισσότερες, ὅμως, εἶναι δίκαιες. Κι ἐπιβάλλεται νά μᾶς ὀδηγήσουν ὄχι σέ στεῖρες σκέψεις γύρω ἀπὸ τὴν «μοίρα» τοῦ τόπου μας, ἀλλὰ στὴν ἀνάληψη γόνιμων καί θαρραλέων πρωτοβουλιῶν γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση μιάς καταστάσεως, ἡ ὁποία μᾶς ὀδηγεῖ κατ' εὐθείαν στὴ σήψη. Ἐκεῖ ὅπου φθάσαμε, πρέπει νά γίνῃ, καί νά γίνῃ ἀμέσως! κάτι καινούργιο, κάτι γενναῖο, κάτι πρωτότυπο, πού ν' ἀλλάξῃ τὸν τόνο τῆς δημόσιας ζωῆς καί νά ὀδηγήσῃ τὴν Ἑλλάδα στό δρόμο τῆς δημιουργίας καί τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ.

Μέ ἄλλα λόγια, χρειάζεται μία ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ. Ἐπανάσταση, ἀσφαλῶς, ἐθνική (γιατί οὔτε ὁ τόπος αὐτός οὔτε ὁ λαός του ἀντέχουν σήμερα σέ ἄλλες περιπέτειες), ἡ ὁποία νά περιλάβῃ ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς δημοσίας δραστηριότητος καί νά θγάλῃ τὴν χώρα ἀπὸ τὸ σημερινό τέλμα. Ποιὸς ὅμως θὰ ἀναλάβῃ νά τὴν κηρύξῃ; Ὁχι, βέβαια, κανένας ὑποψήφιος δικτατορίσκος νοτιοαμερικανικοῦ τύπου ἢ ἄλλος τυχόν νοσταλγὸς τῶν ὀλοκληρωτικῶν καθεστώτων, πού ἐγνώρισεν ἡ Εὐρώπη στὰ χρόνια τοῦ μεσοπολέμου. Ἀλλ' ἡ ἴδια ἡ υπεύθυνη πολιτικὴ ἡγεσία τοῦ τόπου, τὰ κόμματα δηλαδή τὰ ὁποῖα τὴν ἀπαρτίζουν καί τὰ ὁποῖα σήμερα, ἀναγκαστικά, ἐκφράζουν τὴν «βούληση» τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Ἐπανερχόμεθα, μ' ἄλλα λόγια, σ' ἐκείνους ἀκριβῶς, τοὺς ὁποίους θεωροῦμε συνυπεύθυνους γιὰ τὴν κατὰπτωσιν τῆς ἐλληνικῆς πολιτείας; Ἐως ἔνα σημεῖο, ναί.

Γιατί σέ χώρες ὑπανάπτυκτες ὅπως εἶναι καὶ ἡ Ἑλλάδα, σ' ἕναν τόπο δίχως δραστηριοποιημένες πνευματικές, ἠθικές καὶ κοινωνικές δυνάμεις, δίχως ἄρτια συγκροτημένο κράτος, τὸ ὁποῖο νὰ ἀποτελῇ τὴν σταθερὴ θάσιν ἐξορμήσεων καὶ παραγγραμμάτων, ὅλα δυστυχῶς ἐξακολουθοῦν καὶ σήμερα νὰ ἐξαρτῶνται καὶ νὰ ἀπορρέουν ἀπὸ τὴν πολιτικὴ ἐξουσία. Γι' αὐτό, ἄλλωστε, «πολιτικολογούμε» στὴν Ἑλλάδα, καὶ ἀσχολούμεθα τόσο μέ πρόσωπα καὶ κόμματα, μιᾶς καὶ αὐτὰ διαμορφώνουν ἐκάστοτε τὸ Κράτος -- τὸ τόσο κομματιζόμενο ἐλληνικὸ Κράτος -- κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τους. Ἄν ἐπομένως, ἀ-ἀπαιτοῦμε τὸ Κράτος νὰ μεταβάλλῃ ΡΙΖΙΚΑ μορφή καὶ ρυθμὸ λειτουργίας, εἶναι ἀνάγκη ἢ ἐπανάστασις ν' ἀρχίσῃ ἀπὸ τὰ κόμματα καὶ τὰ κόμματα ν' ἀποτελέσουν τὰ πρῶτα ὅπλα τῆς.

Αὐτὰ πρέπει, τὰ ἴδια, νὰ καταστοῦν συγκροτημένοι καὶ μέ ἰδεολογικὴ ἐνότητα ὁργανισμοί, ἱκανοὶ νὰ ἐπιβάλλουν καὶ νὰ ἐφαρμόσουν τὰ ὅσα ἐπαγγέλλονται. Ἰκανοὶ ἀκόμα, νὰ ἀντιμετωπίζουν καὶ νὰ ὑπερνικοῦν ὅσες ἀντιδράσεις ὀρθωθοῦν γιὰ ν' ἀνακόψουν τὸ ἔργον τους. Καὶ ἡ διακυβέρνησις τῆς χώρας ἀπὸ τὴν Ἑνωσὴ Κέντρου, κατέδειξε ἄρκετὰ πόσες καὶ πόσο ἀνενδοίαστες μπορεῖ νὰ εἶναι οἱ ἀντιδράσεις αὐτές, ἐξωτερικὲς καὶ ἐσωτερικὲς.

Πρόκειται συνάμα, γιὰ ὑποχρέωσιν τῶν κομμάτων ἀπέναντι σ' ἐκείνους, πού τοὺς ἐμπιστεύονται τὴν τύχην τῆς πατρίδος τους. Καὶ ὁ λαὸς οὔτε ἀντιδραστικός εἶναι, οὔτε ἀνέτοιμος γιὰ θυσίας. Τὸ πρόβλημα εἶναι τὸ πῶς ἡ δύναμις πού ὁ ἴδιος προσφέρει θὰ ἀξιοποιηθῇ γιὰ τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ ἀναμορφωτικοῦ ἔργου τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ ΑΝΑΠΟΣΠΑΣΤΟ ΜΕΡΟΣ τῆς λαϊκῆς ἐντολῆς.

Πρὶν, ὅμως, ἀσχοληθοῦμε μέ τίς ὑποχρεώσεις τῶν πολιτικῶν ὁργανισμῶν ἀπέναντι στοῦ ἐκλογικοῦ σώματος καὶ μέ τὸν τρόπο μέ τὸν ὁποῖον ὁ ἴδιος ὁ λαὸς μ π ο ρ εῖ νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν θέλησίν του, πρέπει νὰ στραφοῦμε πρὸς ὠρισμένα χαρακτηριστικὰ φαινόμενα, πού παρεμποδίζουν τὴν ὁμαλὴ λειτουργίαν τοῦ Πολιτεύματός μας.

Ἄν θέλωμε ἢ ἀναπόδραστη ἐπανάστασις νὰ παραμείνῃ εἰρηνικὴ, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ἀναχαιτισθοῦν ὅσες ἀντιδράσεις φράζουν σήμερα τὴν πορείαν τοῦ Ἔθνους πρὸς τὰ ἐμπρός.

ΤΗΝ ΤΡΙΤΗΝ: Τὰ Ἀνάκτορα, τὸ καθεστὼς καὶ ὁ κυρίαρχος Λαός